

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ “ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА”
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА МЕТОДИКИ ФІЗИЧНОЇ
КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
першої регіональної науково-практичної
конференції

**«ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА В ШКОЛІ:
СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ»**

22 травня 2020 року
Івано-Франківськ

УДК 796/799: 082

Збірник матеріалів I регіональної науково-практичної конференції «Фізична культура в школі: стан та перспективи розвитку». ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». Івано-Франківськ, 2020. 75 с.

*Друкується за ухвалою вченої ради
факультету фізичного виховання і спорту
(протокол № 9 від 28. 04. 2020 р.).*

Редакційна рада

Мицкан Б.М.	доктор біологічних наук, професор
Остап'як З.М.	доктор медичних наук, професор
Випасняк І.П.	доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор
Презлята Г.В.	кандидат педагогічних наук, доцент
Ковальчук Л.В.	кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент
Лісовський Б.П.	кандидат біологічних наук, доцент

У збірнику друкуються матеріали доповідей I регіональної науково-практичної конференції «Фізична культура в школі: стан та перспективи розвитку». У публікаціях висвітлюються результати наукових досліджень з актуальних проблем фізичної культури школярів.

ЗМІСТ

<i>Мицкан Богдан.</i> ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА В ШКОЛАХ РІЗНИХ КРАЇН СВІТУ	5
<i>Боднар Ярослав.</i> ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА ШКІЛЬНОЇ МОЛОДІ КІНЦЯ ХІХ - ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ	9
<i>Гакман Анна, Галан Ярослав.</i> ФОРМУВАННЯ ПАТРІОТИЗМУ ЗАСОБАМИ ОЛІМПІЙСЬКОЇ ОСВІТИ	12
<i>Грабик Надія, Грубар Ірина.</i> ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО КОНТРОЛЮ ФІЗИЧНОГО СТАНУ ШКОЛЯРІВ	14
<i>Єднак Валерій.</i> ФІЗИЧНА ПІДГОТОВЛЕНІСТЬ ШКОЛЯРІВ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ	16
<i>Мосейчук Юрій, Курнишев Юрій.</i> ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ЗАСОБАМИ ТРЕНІНГУ	19
<i>Лемак Олександр, Корсак Олександр, Іванишин Ірина, Султанова Ірина.</i> ФІЗИЧНИЙ СТАН ПІДЛІТКІВ З РІЗНИМИ ТЕМПАМИ БІОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ	21
<i>Лісовський Богдан, Остап'як Зіновій.</i> ФУНКЦІОНАЛЬНІ РЕЗЕРВИ КАРДІОРЕСПІРАТОРНОЇ СИСТЕМИ ЯК ПОКАЗНИК ЗДОРОВ'Я ШКОЛЯРІВ	24
<i>Мицкан Тетяна</i> ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД УРОКУ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ	27
<i>Мосейчук Юрій, Курнишев Юрій.</i> ФОРМУВАННЯ ДУХОВНО-ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СТАРШОКЛАСНИКІВ У ПРОЦЕСІ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ ЗАСОБАМИ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ	29
<i>Мочернюк Владислав.</i> ПРОФІЛАКТИКА БУЛІНГУ В ШКОЛІ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ	33
<i>Огнистий Андрій, Огніста Катерина.</i> ОЛІМПІЙСЬКА ОСВІТА У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ	35
<i>Омельяненко Інна.</i> КУЛЬТУРНІ ПЕРЕДУМОВИ ПРОГРАМОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В ШКОЛІ	38
<i>Омельяненко Володимир.</i> РЕКРЕАЦІЙНИЙ КОМПОНЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ	40
<i>Руда Тетяна, Мицкан Тетяна.</i> РОЗВИТОК СТРЕСОСТІЙКСТІ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ПСИХОФІЗИЧНОГО ТРЕНІНГУ	42
<i>Свистун Юрій, Шавель Христина.</i> УРОК ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І ФУНКЦІОНАЛЬНА ПІДГОТОВКА ШКОЛЯРІВ	43
<i>Султанова Ірина, Іванишин Ірина, Лемак Олександр.</i> ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ СТАН ДИХАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ЯК ПОКАЗНИК РЕЗЕРВІВ ЗДОРОВ'Я ШКОЛЯРІВ ПРИКАРПАТТЯ	45
<i>Ткачівська Інна.</i> ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ УЧНІВ ПЕРШИХ КЛАСІВ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	47
<i>Шпільчак Андрій, Презлята Ганна, Ткачівська Інна, Дутка Любомир.</i> УПРАВЛІННЯ СОМООСВІТНЬОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ УЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ	49
<i>Білоус Ірина.</i> ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ В СИСТЕМІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ	52
<i>Тягур Роман, Лісовський Богдан.</i> ОЛІМПІЙСЬКА ОСВІТА ШКОЛЯРІВ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ	54
<i>Римик Роман, Маланюк Любомир, Синиця Андрій.</i> РІВЕНЬ РОЗВИТКУ ШВИДКІСНО-СИЛОВИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	56

<i>Випасняк Ігор, Іванишин Ірина, Луцький Василь, Курилюк Сергій.</i> СТАН РОЗВИТКУ СПОРТИВНО-ОЗДОРОВЧОГО ТУРИЗМУ ЯК СКЛАДОВОЇ СИСТЕМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ	58
<i>Ковальчук Лідія, Іванишин Ірина, Ступницький Валерій, Михайленко Роман.</i> ВПЛИВ РІЗНИХ ВИДІВ РУХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА РОЗВИТОК КООРДИНАЦІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ПІДЛІТКІВ	60
<i>Косило Михайло, Шпарик Степан.</i> ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У КОНТЕКСТІ СПОРТИВНО-ТУРИСТСЬКИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ	62
<i>Шнільчак Андрій, Презлята Ганна.</i> СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ТА БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ	64
<i>Близнюк Галина.</i> РЕКРЕАЦІЙНО-ОЗДОРОВЧИЙ ТУРИЗМ ДЛЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ	66
<i>Султанова Ірина, Ківнюк Антоніна.</i> ФУНКЦІОНАЛЬНІ РЕЗЕРВИ ОРГАНІЗМУ ДІТЕЙ З РІЗНИМ ТИПОМ ТІЛОБУДОВИ	69
<i>Білоус Ірина, Заячук Мар'яна.</i> РОЗВИТОК СТАТИЧНОЇ СИЛИ У ДІТЕЙ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ З РОЗУМОВИМИ ВАДАМИ	72

додають впевненості школярам, навчають умінню комунікувати, а також контролювати свої власні негативні емоції.

Висновки:

1. Найбільш небезпечною групою в плані поширення булінгу серед школярів є хлопці 10-12 років, серед яких явища булінгу проявляються як в роздягальнях перед уроком фізичної культури, так і на уроках фізичної культури, на перервах та в позаурочний час.

2. Від молодшого до старшого шкільного віку зростає частка школярів незадоволених взаємостосунками з вчителем фізичної культури.

3. Додаткові заняття спортом, зокрема карате, дають змогу мінімізувати загрози булінгу.

Список використаних джерел

1. Булінг: що це таке і як з ним боротися. URL: <https://fakty.com.ua/ua/ukraine/20181219-bullyng-vshkole-hto-eto-takoe-y-kak-s-nyu-borotsya/> (дата звернення: 25.03.2020).
2. Губко А.А. Шкільний булінг як соціально-психологічний феномен. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuPH_2013_114_12 (дата звернення: 25.03.2020).
3. Державна соціальна програма «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2021 року: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 30 травня 2018 р. № 453. Офіційний вісник України. 2018. № 48. Ст. 1673.
4. Лушпай Л.І. Булінг як соціально-педагогічна проблема та шляхи її вирішення. URL: <https://eprints.oa.edu.ua/761/1/buling.pdf> (дата звернення: 26.03.2020).
5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню): Закон України 18 грудня 2018 р. № 2657-VIII. Офіційний вісник України. 2019. № 8. Ст. 255.
6. Штрафи за булінг. Мін'юст розповів, скільки і як призначатимуть. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2018/12/21/234858/> (дата звернення: 27.03.2020).
7. Leyman H. (1990) Mobbing and psychological terror at workplaces. *Violence and Victims*, 5, 119-126.
8. Olweus D. (1978) *Aggression in the schools: Bullies and whipping boys*. Oxford, England: Hemisphere XIII, 218 p.

ОЛІМПІЙСЬКА ОСВІТА У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Андрій Огнистий 1, Огніста Катерина 2

1,2 Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка

Актуальність. В умовах реформування та модернізації закладів вищої освіти перед ними ставляться завдання з вдосконалення процесу навчання, змісту освіти у майбутніх фахівців, які будуть мати безпосереднє відношення до фізичної культури шкільної молоді.

Сучасний етап вищої педагогічної освіти характеризується професійною підготовкою фахівців, яка повинна бути спрямована на формування професійних компетентностей (загальних і спеціальних) [1].

Освітній процес у закладах вищої педагогічної освіти в першу чергу повинен орієнтуватись на нові активні форми навчання - відходу від дидактичного методу і перехід на сучасні інтерактивні методи навчання. У XXI столітті потрібний педагог, який не тільки озброєний новими знаннями, але і вміє їх застосовувати для вирішення виникаючих перед ним проблем в швидко мінливому освітньому середовищі зокрема, та у світі загалом.

Вище зазначене показує наявність проблемної ситуації, на вирішення якої і спрямовано наше дослідження.

Мета – розкрити роль олімпійської освіти у формуванні професійних компетентностей майбутніх вчителів.

Методи. У дослідженні використовувалися такі методи дослідження: **теоретичні** – системний аналіз спеціальної наукової літератури з проблем олімпійської освіти та підготовки фахівців; **праксиметричні** – вивчення статистичної, навчальної та методичної документації, навчальних планів, програм і результатів діяльності студентів.

Результати. Основним завданням викладання предмету «фізичне виховання» у сучасній вищій педагогічній школі є отримання студентами знань з фізичної культури і формування навичок їхнього застосування на практиці [3]. Проте, реалізація цього завдання в умовах малої кількості занять, великих перерв між заняттями, їх не систематичністю є мало ефективною [3]. Водночас, є вихід із даної ситуації. Необхідно, щоб елементи олімпійської освіти були інкорпоровані в робочі навчальні програми всіх навчальних дисциплін. Відтак, отримавши відповідні знання, вчителі різних профілів будуть спроможні пропагувати основні цінності олімпійського руху і таким чином впливати на формування гуманістичного світогляду.

«Олімпізм» як написано в Олімпійській хартії, являє собою філософію життя, що звеличує та об'єднує в гармонійне ціле тіло, волю та розум. Поєднуючи спорт з культурою та освітою, прагне до створення способу життя, який базується на радості від зусилля, освітній цінності позитивного прикладу, соціальної відповідальності та повазі до універсальних фундаментальних етичних принципів [5]. У цих двох реченнях закладено багатогранний соціально-гуманістичний сенс олімпізму. Кожне слово першого основоположного принципу олімпійського руху несе в собі величезний соціальний потенціал гуманізму.

«Олімпійська освіта» – процес цілеспрямованої суб'єкт-суб'єктної взаємодії, спрямованої на утвердження в школярів гуманістичних цінностей олімпійського руху [1,3, 4].

Ідея необхідності включення пропаганди олімпійських принципів у систему освіти вперше прозвучала у 1974 році, на XIII сесії Міжнародної олімпійської академії (МОА) під часякої Х. Андрес (Австралія) зробив доповідь «Олімпійська ідея і її реалізація в школах» [1].

Результатом олімпійської освіти учнівської молоді повинно бути засвоєння базових принципів олімпізму, які повинні стати складовою гуманістичного світогляду. Відтак, це дозволить запобігти багатьом негативним явищам (наркоманія, алкоголізм, тютюнопаління тощо) та скеровувати дітей в русло здорового способу життя. Водночас, олімпійська освіта дає змогу зацікавити молодь в регулярній спортивній діяльності, що є важливим для її фізичного самоудосконалення.

Тернопільським обласним відділенням Національного олімпійського комітету України спільно з кафедрою фізичного виховання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, у співпраці з Олімпійською Академією України (ОАУ) окреслені основні напрямки підготовки майбутніх педагогів до реалізації завдань олімпійської освіти у закладах середньої освіти.

Зокрема, у 2018 р. створено творчу наукову лабораторію з фізичного виховання, спорту та олімпійської освіти «СОКРАТ» (спорт, освіта, культура, розвиток, активність, творчість), яка має декілька напрямків діяльності, а саме:

науковий – розробка авторських програм з олімпійської освіти; вивчення, аналіз та адаптація змісту навчальних програм, методів, форм роботи, засобів олімпійської освіти (порівняльний аспект) та їх інтеграція в освітні програми і технології;

методичний – адаптація існуючих зразків, впровадження наявних зарубіжних новітніх методичних розробок і форм роботи щодо олімпійської освіти в практику підготовки вчителів у закладах вищої освіти України;

консультативно-корекційний – створення постійно діючих консультативних пунктів для усіх категорій студентів, вчителів фізичної культури, початкових класів, педагогів дошкільної освіти, тренерів дитячо-юнацьких спортивних шкіл, проведення тренінгів з олімпійської освіти;

ресурсний – забезпечення потреб вчителя-новатора і вчителя-експериментатора, тренера у здійсненні самостійного експерименту, генеруванні, розробці та впровадженні прогресивних ідей у практику освітньої діяльності.

Іншим важливим завданням є забезпечення випускових кафедр з різних спеціальностей методичною літературою і матеріалами досліджень ОАУ з історії фізичної культури, спорту та олімпійського руху. Водночас при кафедрі фізичного виховання функціонує спеціалізована бібліотека олімпійської літератури, яка нараховує більше 200 найменувань.

Важливим напрямком роботи є залучення студентів різних спеціальностей до здійснення досліджень та участі у наукових конференціях з питань олімпійської освіти.

Кафедрою фізичного виховання спільно з Національним Олімпійським комітетом України та Олімпійською академією України проводяться регіональні науково-методичні семінари «Олімпійський рух на теренах Західної України – минуле та сьогодення» [6]. У 2019 році проведено третій науково-методичний семінар. Одним із напрямків роботи якого була олімпійська освіта.

Поширення олімпійських знань серед керівників кафедр, факультету, університету. Співпраця з інститутом післядипломної педагогічної освіти. У соціальній мережі facebook створена сторінка «Тернопільського обласного відділення Олімпійської академії України» та Творчої наукової лабораторії з фізичного виховання, спорту і олімпійської освіти «Сократ» [7] з метою інформування про заходи які спрямовані на поширення ідеалів олімпізму та розвиток олімпійської освіти.

Важливим є також залучення лідерів олімпійського руху, спортсменів, тренерів, журналістів, акторів, письменників до пропаганди олімпізму. Для реалізації цього напрямку у Тернопільському національному педагогічному університеті ім. Володимира Гнатюка створено клуб «Успішних людей». Членами клубу є олімпійська чемпіонка з біатлону Олена Підгрушна, чемпіон світу з біатлону Дмитро Підручний, Паралімпійський чемпіон з біатлону Тарас Радь та інші титуловані спортсмени і педагоги. Їх зустрічі зі студентами спрямовані на формування мотивації до майбутньої професійної педагогічної діяльності, формування стійких переконань, пропаганда принципів та ідеалів олімпізму.

Одним з осередків олімпійської освіти є музей спортивної слави, який використовується для потреб олімпійської освіти майбутніх вчителів. Майбутні вчителі різних спеціальностей готують олімпійські уроки та вікторин, які реалізують в закладах середньої освіти під час педагогічної практики.

Важливою складовою олімпійської освіти майбутніх вчителів є проведення науково-методичних семінарів, наприклад, «Місце олімпійської освіти у становленні нової української школи», «Олімпійське лелечення», «Олімпійський день», «Олімпійський куточок», «Олімпійський урок», «DO like OLYMPIANS», «#OlympicLab» під час яких розкриваються шляхи впровадження олімпійської освіти через заходи НОК України. Зауважимо, що це перший пілотний проект який в майбутньому планується реалізовувати з педагогами під час проходження ними підвищення педагогічної кваліфікації.

Висновок. Олімпійська освіта у процесі підготовки майбутніх вчителів є важливою складовою формування загально-культурних компетентностей, необхідних для ефективної професійної діяльності сучасного вчителя в контексті формування гуманістичного світогляду у шкільної молоді.

Список використаних джерел

1. Єрмолова В.М. Олімпійська освіта: теорія і практика: навч. посіб. К., 2011. 335 с.
2. Огністий А.В. Олімпійська освіта у професійній підготовці вчителів-предметників. Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова, Серія 15 „Науково-педагогічні проблеми фізичної культури . Фізична культура і спорт”. К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. Випуск 13. С. 431-435.

3. Олимпийская энциклопедия/ Под ред. С.П. Павлова. М.: Советская энциклопедия, 1980. С. 388.
4. Олімпійська освіта: метод. рекомендації / За заг. ред. М.М. Булатової. К.: Олімпійська література, 2002.
5. Олімпійська хартія (в дії з 11 лютого 2010 року) / Міжнародний Олімпійський Комітет; пер. з англ. Лозанна: Компанія «DidWeDoSarl», 2007. 45 с.
6. Олімпійський рух на теренах Західної України – минуле та сьогодення. <https://www.academia.edu/30029925/>
7. Творча наукова лабораторія з фізичного виховання, спорту і олімпійської освіти «Сократ». https://www.facebook.com/tnpusocrat/?modal=admin_todo_tour

КУЛЬТУРНІ ПЕРЕДУМОВИ ПРОГРАМОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В ШКОЛІ

Інна Омеляненко

Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка

Актуальність. Соціально-економічні та політичні події в країні визначають потенціал розвитку культури її суспільства. Культура збагачує народ національними та загально людськими цінностями, залучає людину до творчості, виховує ділові та морально-етичні якості. Культурна політика є ефективним інструментом оновлення суспільства, необхідність якого надзвичайно гостро постала в Україні після проголошення незалежності та вкотре підтвердила актуальність соціальних перетворень після 2014 року задля збереження національної ідентифікації та незалежності України.

Протести українців у листопаді 2013-2014 рр. проти надмірної концентрації влади в руках президента та його «сімі», відходу політичного керівництва країни від законодавчо закріпленого курсу на Європейську інтеграцію, небажання народу України миритись з перетворенням країни не лише де-факто, але і де-юре на одну з колоній Росії спричинили політичні та суспільні зміни в Україні. Революцією Гідності український народ вкотре підтвердив свою щире відданість ідеалам свободи та справедливості, підтримку європейського вибору України.

Мета – розкрити передумови програмового реформування шкільної системи фізичної культури.

Результати. Розвиток освіти став одним з пріоритетних напрямів реформування України після революції Гідності. Україна поновила прозахідний вектор розвитку освіти. Законом України «Про освіту» (2017 р.) передбачається повернення до 12-річного терміну навчання у школі, який було розпочато у 2000 р. та скасовано у 2010 р. Запровадження компетентнісного підходу до навчання стало головною складовою реформи школи. Тому у 2016-2017 рр. Міністерством освіти було затверджено 40 оновлених навчальних програм для учнів 5-9 класів, 70 навчальних програм для учнів 10-11 класів закладів середньої освіти та початкової школи. Передбачалося, що оновлення програм сприятиме формуванню ключових компетентностей школярів. Оновлення навчальних програм відбувалося відповідно до Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1392, з урахуванням Державного стандарту початкової загальної освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 20. 04. 2011 № 462). Втім прийняті законодавчі акти за попередньої влади не були нею імplementовані, що свідчить, на наш погляд, про поворот країни у зворотньому напрямі розвитку з одного боку і культурну та освітянську інерційність в євроінтеграційних прагненнях з іншого.

Свідченням поживлення демократичних процесів в освіті після Революції Гідності стало розміщення Міністерством освіти і науки на соціальній платформі EdEra навчальних